

Література

1. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 лип. 2017 р. № 2136-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 35. Ст. 376.

2. Рішення Конституційного Суду України від 27 жовт. 2020 р. № 13-р/2020 у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-20#Text>.

3. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 чер. 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

4. Порядок призначення суддів конституційних судів ФРН, Литви та Польщі. URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29245.pdf>.

УДК 341.824:338.47 (043.2)

Толкачова І.А., к.ю.н.,
Онопрієнко І.В., магістр права,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ПАПЕРОВИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

Відповідно до ст. 99 Конституції України грошовою одиницею України є гривня [1]. 25 серпня 1996 року Президент України видав Указ № 762/96 «Про грошову реформу в Україні», яким в обіг було введено національну валюту України – гривню та її частину копійку. Гривня – єдиний законний платіжний засіб на території України, приймається усіма фізичними і юридичними особами без будь-яких обмежень на всій території за всіма видами платежів.

Функції Національного Банку України закріплені Конституцією України та Законом України «Про Національний банк України», в яких також регламентуються відносини з Верховною Радою України, главою держави та урядом. Забезпечення стабільності грошової одиниці та її випуск є основною функцією Національного банку України.

Згідно зі ст. 100 Конституції України розробку основних засад грошово-кредитної політики покладено на Раду Національного банку України [1]. В грошово-кредитній політиці закладаються механізми регулювання грошового обігу, які спрямовані на економічне зростання, стримування інфляції, забезпечення стабільності гривні. Діяльність НБУ по регулюванню грошово-кредитної сфери обумовлюється також необхідністю захисту інтересів клієнтів банків та забезпечення діяльності всієї банківської системи. Організуючи готівковий грошовий обіг, НБУ здійснює виготовлення та зберігання банкнот і монет, створює їх резервні фонди, встановлює номінали, системи захисту, платіжні ознаки, дизайн

грошових знаків та порядок заміни організаціями та громадянами пошкоджених банкнот і монет. Також, до повноважень НБУ у зазначеній сфері належить: встановлення правил випуску в обіг, зберігання, перевезення, вилучення та інкасації готівки; визначення порядку ведення касових операцій для банків, інших фінансових установ; визначення вимог щодо технічного стану і організації охорони приміщень банківських установ.

Національний Банк України монопольно здійснює емісію паперових грошей і монет, організовує готівковий грошовий обіг та приймає рішення про вилучення з обігу. НБУ забезпечує потреби економіки регіонів банкнотами й монетами усіх номіналів і побудувало ефективну структуру обігу готівки та регулювання схоронності грошей у грошових сховищах, оборотних касах та банкоматах. Так, саме Національний Банк України здійснює утилізацію зношених банкнот у відділах (управлінні) грошового обігу в регіонах.

Відповідно до Закону України «Про Національний Банк України» та на виконання Концепції організації готівкового обігу в Україні НБУ передає до уповноважених банків на зберігання свої запаси готівки на умовах відповідних договорів із встановленням банкам відповідних лімітів на їх зберігання [2]. Станом на 01 січня 2020 року статус уповноваженого банку на зберігання запасів готівки мають: АТ «Ощадбанк», АТ КБ «ПРИВАТБАНК», АТ «Райффайзен Банк Аваль» та АТ «Перший Український Міжнародний Банк». Порядок передавання запасів готівки Національного банку України уповноваженим банкам на зберігання передбачено відповідною постановою від 07.12.2016 № 408 «Про затвердження Положення про передавання запасів готівки на зберігання до уповноважених банків». Зазначена готівка використовується банками для поповнення їхніх операційних кас, звідки гроші вже надходять до користувачів. Водночас, надлишки готівки понад ліміт повертаються в центральне сховище в резервні фонди [3].

Національний Банк України постійно вдосконалює захист банкнот, щоб посилити протидію підробкам та надати громадянам можливість легко та зручно самостійно визначати справжність паперових грошей. Нацбанк України щороку виводить з обігу близько 800 мільйонів зношених банкнот. У 2017 році на друк нових банкнот НБУ витратив 1,3 мільярди гривень, тому в 2018 році банк вирішив, що вигідніше паперові купюри замінити на монети: ті менше зношуються. На 2020 рік уже увійшли в обіг нові паперові гроші з удосконаленим дизайном та системою захисту, а також з'явилась нова банкнота номіналом 1000 гривень. У результаті залишиться 6 номіналів монет (10 і 50 копійок, 1, 2, 5 і 10 гривень) і 6 номіналів банкнот (20, 50, 100, 200, 500 і 1000 гривень).

Вперше в історії незалежної України була прийнята Стратегія

Національного банку України, публічна презентація якої відбулася у 2018 році. Відповідно до неї передбачено поступове зменшення використання паперових грошей. Розвиток платіжної інфраструктури повинен піти шляхом розвитку електронних платежів, розвитку електронних грошей, платежів з використанням пристроїв мобільного зв'язку.

Вже у 2015 році відсоток готівки до всіх грошей в економіці був 14,6%, у 2017 році – 11%, у 2018 році – 9,5%, у 2019 році до 8,9%. Проте у готівковому обігу країни станом на 1 січня 2020 року перебувало готівки на загальну суму 425 мільярдів гривень, що на 6,2% більше, ніж на 1 січня 2019 року.

Можна констатувати, що для України безготівковий розрахунок більш безпечний, прозорий та дешевий. Безготівковий розрахунок, безперечно, допомагає краще відслідковувати рух коштів своїх громадян та контролювати сплату податків і рівень тіньової економіки. І відповідно, державі треба менше друкувати нові банкноти, доставляти їх у банки, вилучати з обігу та утилізувати пошкоджені гроші.

Література

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 чер. 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про Національний банк України: Закон України від 20 трав. 1999 р. № 679-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 29. Ст. 238.

3. Про затвердження Положення про передавання запасів готівки на зберігання до уповноважених банків: Постанова Правління Національного Банку України від 07 груд. 2016 р. № 408. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0408500-16#Text>.

УДК 343.1:343.13 (043.2)

Толкачова І.А., к.ю.н.,
Перва А.С., магістр права,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ НА СТАДІЇ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Стаття 3 Конституції України визнає людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю [1]. Реалізація принципів правової держави, визначених у Конституції України, є гарантією забезпечення прав і законних інтересів особи. Законодавство, що регулює порядок здійснення кримінального провадження, має забезпечувати не лише невідворотність покарання, а й гарантувати належне дотримання прав людини у кримінальному процесі,